

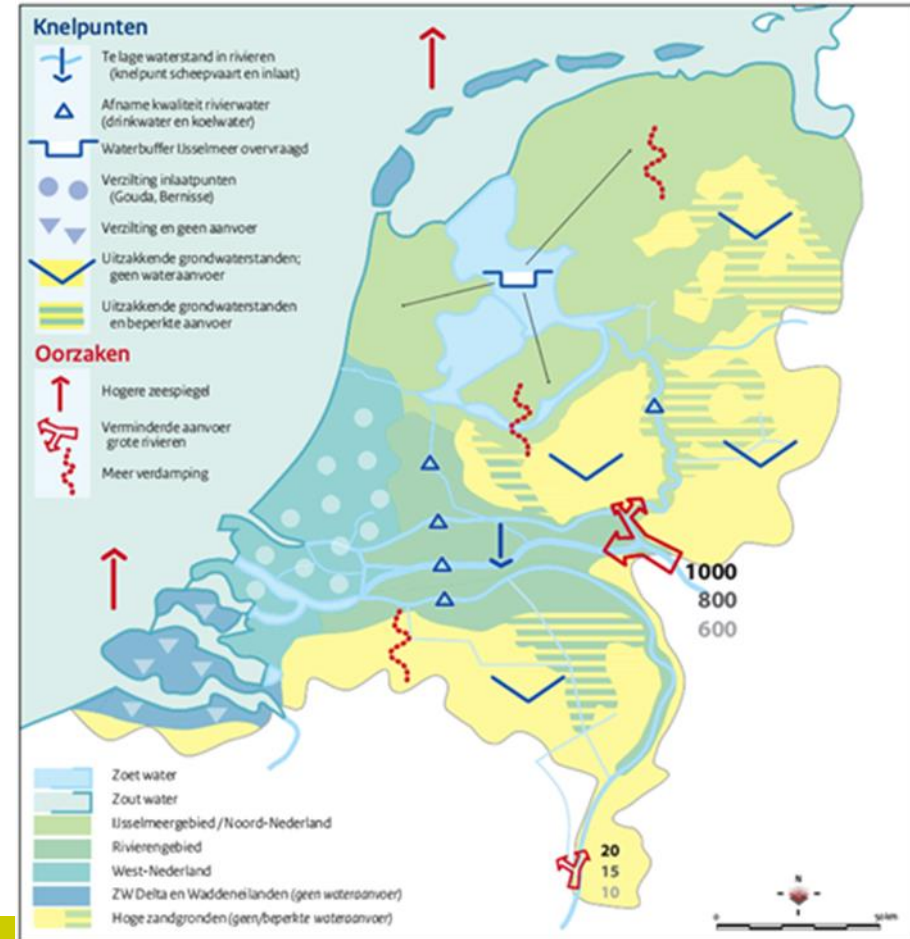
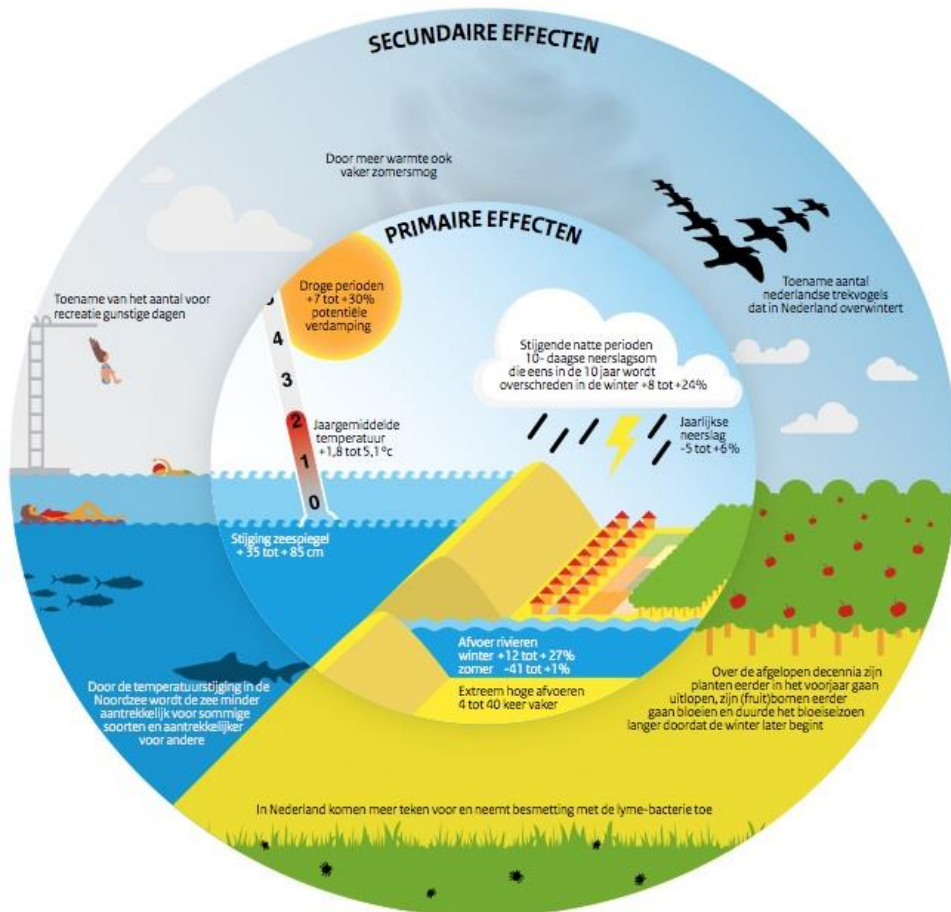

Deltaplan
Agrarisch
Waterbeheer

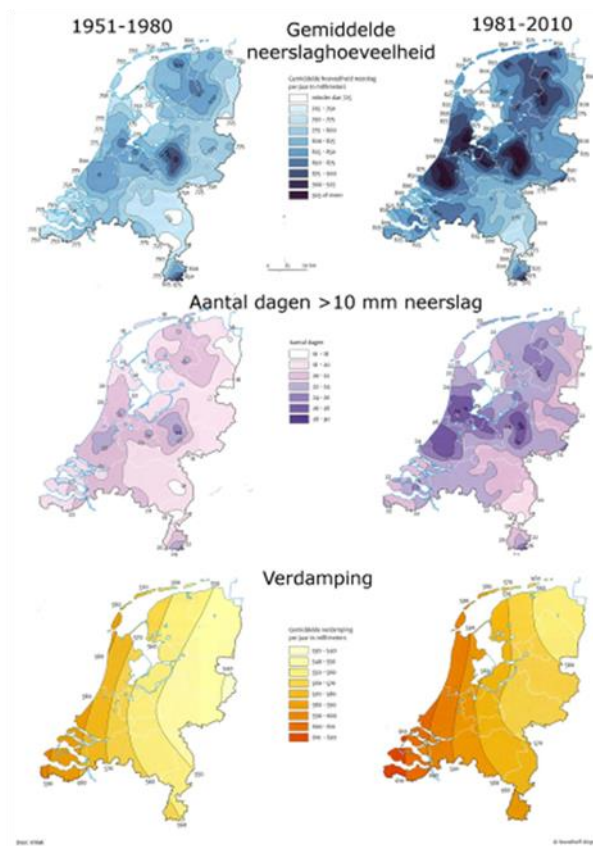
Klimaatadaptatie Landbouw Neerslagextremen

3 maart 2020
Geert de Groot

Effecten van klimaatverandering

Klimaatverandering is niet iets van de toekomst

Droogteschade

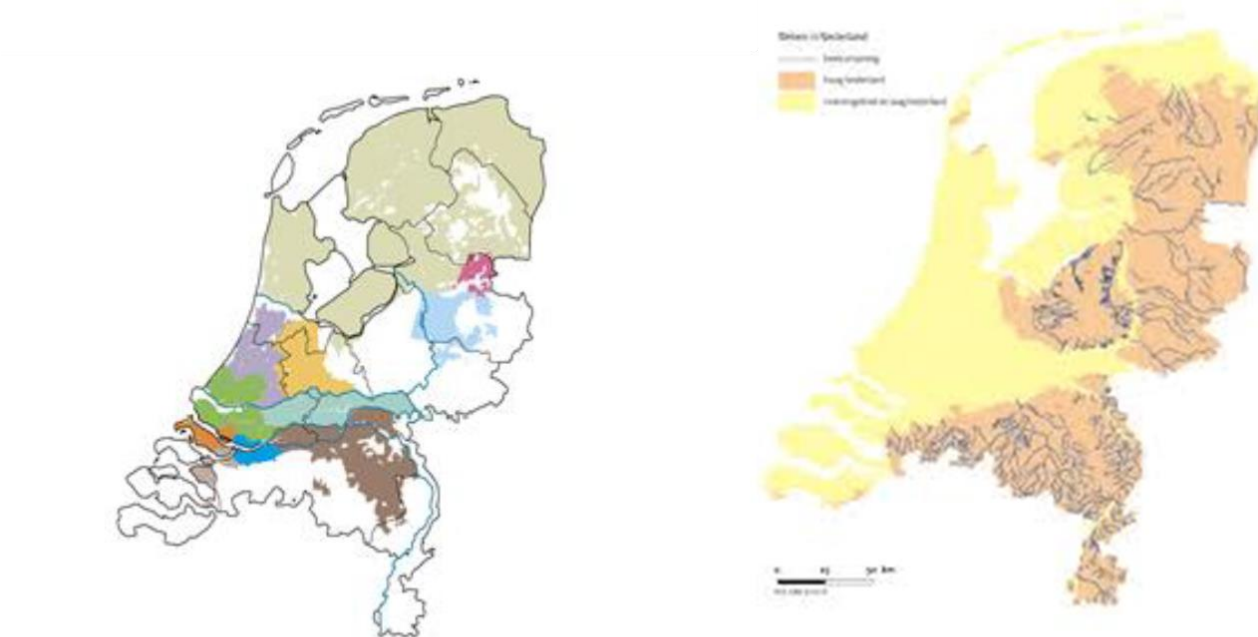
Natschade

Verzilting

Niet overal is aanvoer van zoetwater mogelijk.

Figuur 2. Naar de wit gekleurde gebieden is geen wateraanvoer vanuit het hoofdwatersysteem- de Rijn of Maas- mogelijk.

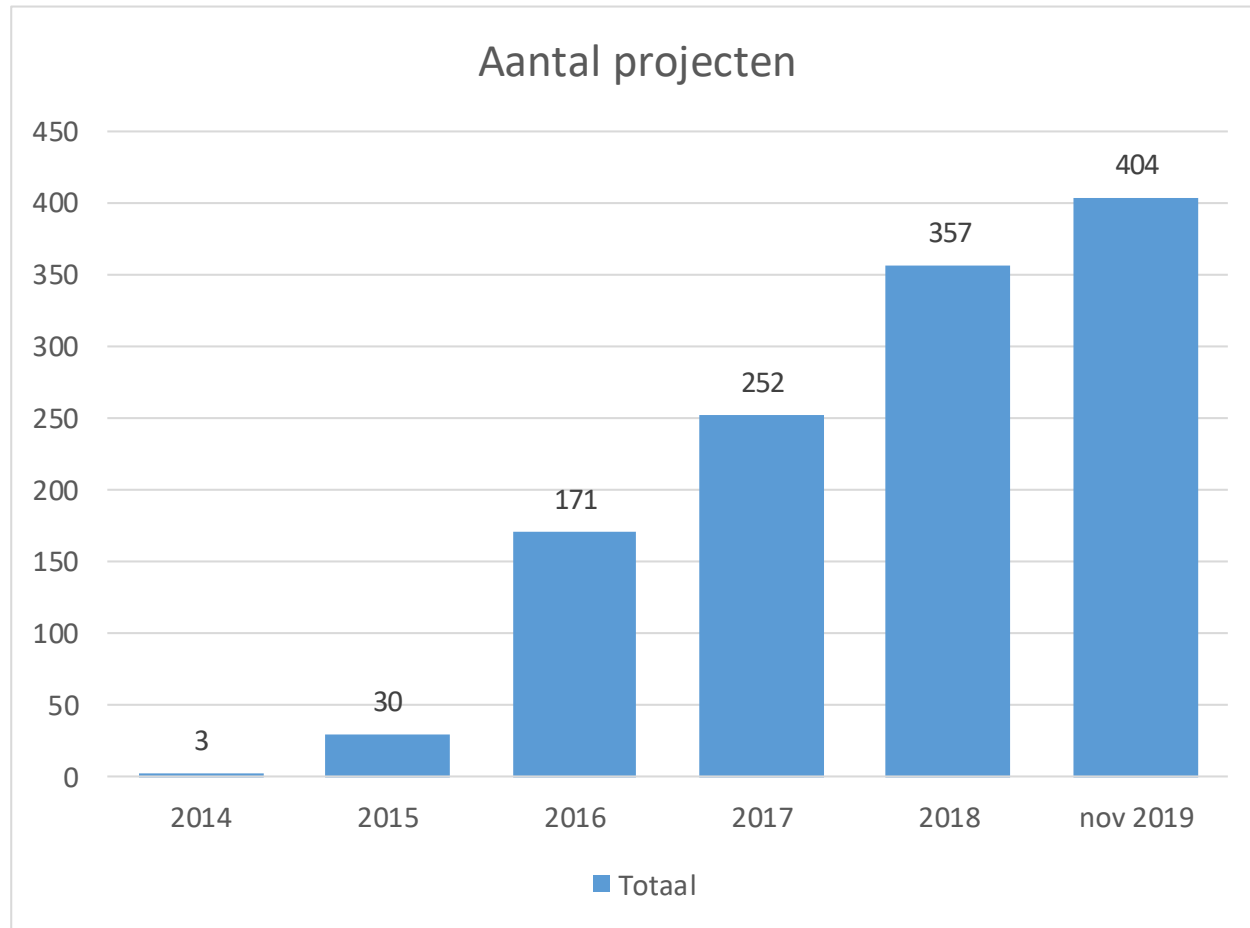

Boeren aan zet!

- DAW als parlevinker: Samen op weg naar duurzame en gezonde landbouwbedrijven
- Bottom-up: kennisdelen, stimuleren, inspireren, adviseren, faciliteren, assisteren
- Keywords: professioneel ondernemerschap, verantwoordelijkheid tonen
- Maatwerk: 55.000 boeren in 21 waterschappen

BOOT-maatregelen in projecten

Categorie	Subcategorie	Voorbereiding	In procedure	Uitvoering	Afgerond	Totaal
Kennis	Kennisoverdracht	3	4	124	36	167
Categorie A: MANAGEMENT /	Planvorming voor eigen bedrijf	1	4	63	4	72
	Regionale samenwerking	4	4	44	15	67
Categorie B: BOVENWETTELIJKE INVESTERINGEN / subsidiabel POP3	Beregenen of andere watergeefsystemen		2	13	6	21
	Gebruik mest en nutriënten	1	2	15	14	32
	Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen	2	2	12	12	28
	Hydrologische maatregelen	3	6	44	14	67
	Maatregelen in of langs het watersysteem (inclusief zuiveringsproces)	3	7	23	9	42
	Maatregelen om goede bodemstructuur te bevorderen		1	1	1	3
	Maatregelen voor de erfsituatie en bedrijfsgebouwen	1	8	49	24	82
	Waterberging		1	5	1	7
Categorie C: Verbeterde GLP/GLP2020	Gebruik mest en nutriënten		3	7	5	15
	Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen	1		2		3
	Maatregelen om bodemleven te bevorderen			3	1	4
	Maatregelen om goede bodemstructuur te bevorderen	1	3	8	6	18
	Maatregelen om organische stof te bevorderen	5	2	29	5	41
	Maatregelen voor de erfsituatie en bedrijfsgebouwen			2	1	3
Totaal		154	49	444	25	672

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

De Waterkaravaan

Doel

- Ondersteunt proces in de regio's
- Informatie-uitwisseling tussen waterschappers en boeren
- Versterken kennisdeling

Hoe:

- Gezamenlijk organiseren bijeenkomsten informatie- en
- Kennisdeling.
- www.agrarischwaterbeheer.nl, fact-sheets, projectvoorbeelden
- Inzet Waterkaravaan-bus

VOORBEELD ZON

- Doelstelling ZON: behoud voldoende en schoon zoetwater en tegengaan van effecten van droogte en overvloed
- Oftewel: werken aan ZON-doelen is onderdeel van de doelstellingen van DAW

Zoetwatervoorziening Oost-Nederland

ZON-landbouw

Uitvoeringsmaatregelen en voorbeelden:

- Verbeteren bodemstructuur: verhogen organische stof, voorkomen insporing,...
- Efficiënter beregenen / zuinig watergebruik: gebruiken restwater, beslisondersteunend systeem beregening,...
- Water vasthouden: greppels afsluitbaar, percelen langer bedekt, regelbare drainage,...
- Water bufferen: opslag hemelwater in bassins,...
- Optimalisatie gewaskeuze: dieper wortelende gewassen, slim toepassen groenbemesters,...
- Bewustwording: opstellen bedrijfswaterplan, uitrollen Vruchtbare Kringloop,...

- Koepelaanvraag: aanvraag verschillende pakketten maatregelen (inschatting obv praktijkervaring/pilots)
- In communicatie meteen helder wat kan en onder welke voorwaarden subsidie beschikbaar is.
- Loketfunctie, ondersteund met webtool: laagdrempelig, ontzorgen, gerichte ondersteuning in combinatie met zelfwerkzaamheid.
- DAW-netwerk benutten voor signaleren kansen, werven deelnemers, combinaties maken in het werk (vb bosstrooisel benutten als organische stof)
- Monitoring en verantwoording: gebruik DAW-database

Koepelaanvragen via loket

The screenshot displays the 'Landbouwportaal Nederland' website. At the top is a banner image of a windmill in a rural landscape with the text 'Landbouwportaal Nederland'. Below the banner is a navigation bar with the following elements: 'Filter criteria 1' with a dropdown arrow, 'Filter criteria 2' with a dropdown arrow, a search input field labeled 'Zoeken naar...', and 'Sorteren op datum' with a dropdown arrow. Below the navigation bar is a grid of nine project thumbnails, each with a label 'Project 1' through 'Project 9'. The thumbnails show various agricultural and infrastructure scenes: Project 1 (road), Project 2 (pipe), Project 3 (wind turbine), Project 4 (field), Project 5 (building), Project 6 (cows), Project 7 (wind turbine), Project 8 (field), and Project 9 (building).

⁶ De naam is een voorstel en naar eigen inzicht worden aangepast.

Positieve effecten van bodem-water-maatregelen

(uit onderzoek 'Goede grond voor een duurzaam watersysteem')

- gewasopbrengsten (tot > 10 %) kunnen verhogen
- piekafvoeren kunnen reduceren; tot 15% in de winter en zelfs tot 50% in de zomer
- beregeningsbehoefte met één derde kunnen reduceren;
- emissies van meststoffen en gewasbeschermings-middelen via uit- en afspoeling en uitspoeling sterk kunnen beperken.

Wensen

- Meer kennis van maatregel-effect-relatie
- Meer gebiedsgerichte aanpak (in samenhang met andere opgaven)
- Nieuw GLB dat water- en bodemmaatregelen stimuleert.

Welke vragen/problemen/uitdagingen ziet u om de open teelten op dit onderwerp klimaatadaptiever te maken.

- Maatregelen om goede bodemstructuur te bevorderen om daarmee watervasthoudend vermogen te verhogen en uitspoeling te voorkomen:
- Bodembedekking
- Zaai een vanggewas of groenbemester onder of na het maïsgewas
- Inzet van compost en organische mest
- Gebruik diepwortelende en rustgewassen
- Bewerk de grond langs de helling (contourbewerking)
- Ken uw bodem, breng de bodemkwaliteit in beeld
- Toepassen niet kerende bodembewerking
- Sloot- en bermmaaisel toepassen op bedrijf
- Stikstofarme en/of fosforarme gewasresten toepassen
- Vaste rijpaden op perceel
- Verleng de leeftijd van grasland en verhoog het organische-stofgehalte

